

YOSHLARNI MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASH

DOI: 10.5281/zenodo.11129262

Sultanova Ozoda Rajabovna

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalari universiteti Ijtimoiy-gumanitar fanlar, madaniyat jismoniy tarbiya va sport kafedراسi o‘qituvchisi

Anatatsiya: Yoshlarning jamiyatdagi faolliklari tobora oshib borayotgan bugungi davrda ular erishayotgan ulkan yutuqlarni e’tirof etgan holda, yanada faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish uchun tarixiy xotiraga ega bo‘lishlarini ta’minlash, ma’naviy mukammalikni oshirish, diniy qadriyatlardan xabardor qilish bugungi kunning asosiy vazifasi desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

Kalit so‘zlar: odob-axloq, milliy qadriyatlarga etibor, tarixiy merosga e’tibor, tarixiy merosni asrab-avaylash.

Анатасия: В современную эпоху, когда активность молодежи все больше возрастает, главной задачей сегодняшнего дня является обеспечение у нее исторической памяти, чтобы сформировать более активную гражданскую позицию, повысить духовное совершенствование, сделать Они осознают религиозные ценности, и это не будет преувеличением.

Ключевые слова: манеры, внимание к национальным ценностям, внимание к историческому наследию, сохранение исторического наследия.

Anatasia: In the modern era, when the activity of young people is increasingly increasing, the main task of today is to provide them with historical memory in order to form a more active civic position, increase spiritual improvement, make them aware of religious values, and this will not be an exaggeration.

Key words: manners, attention to national values, attention to historical heritage, preservation of historical heritage.

Dunyo shiddat bilan o'zgarib, barqarorlik va xalqlarning mustahkam rivojlanishiga raxna soladigan turli yangi tahdid va xavflar paydo bo'layotgan bugungi kunda ma'naviyat va ma'rifatga, axloqiy tarbiyaga, yoshlarni bilim bilan qurollantirishga, intellektual salohiyat egalarini kamolga yetkazishga e'tibor qaratish masalasi mamlakatimizda davlat siyosati darajasida qaraladi.

Ayniqsa, yoshlarimiz ongini qamrab olishga urinayotgan-ommaviy madaniyati o'z ta'siri bilan odob-axloq, milliy qadriyatlarga e'tiborsizlik, boqimandalik kayfiyatini keltirib chiqaruvchi, millatning qudratiga zarar yetkazuvchi xavfli tahdid ekanligini anglash va bunday tahdidlardan farzandlarimizni, xalqimizni, millatimizni himoya qilish masalasi har bir ziyolining oldida turgan eng dolzarb va kechiktirib bo'lmaydigan vazifa ekanligini, tarixiy merosga e'tibor - millat taqdiriga e'tibor ekanligini davlatimiz rahbari doimiy uqtirib kelmoqdalar. Jumladan, muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev o'z ma'ruzalarida: Buyuk tarixda hech narsa izsiz ketmaydi. U xalqlarning qonida, tarixiy xotirasida saqlanadi va amaliy ishlarida namoyon bo'ladi. Shuning uchun ham u qudratlidir. Tarixiy merosni asrab-avaylash, o'rganish va avlodlardan avlodlarga qoldirish davlatimiz siyosatining eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biridir, [1.29-b.] deb ta'kidlaganlar. Bizning mintaqamiz geosiyosiy nuqtai nazardan ham, boshqa turli jihatlardan ham dunyo hamjamiyatining diqqat-e'tiborida. Dunyoviy yoki diniy ilmlarning asoschilari ham shu diyordan chiqqan olimlardir. Mana shunday tarixga ega xalq o'zining qanday xalq ekanligini dunyo hamjamiyatiga tanitish istagi [2.65- b.] bilan yashaydi. Islom olamida Payg'ambarimiz Muhammad alayhissalom hadislarini to'plamining ishonchli manbai deb e'tirof etilgan Al-jome' as-sahih to'plami barcha muhaddislar ustozlari bo'lmish Imom Buxoriyning ko'p yillik fidokorona izlanishlari samarasidir. O'n ikki asrdiki, ushbu asar ahamiyatiga ko'ra, muqaddas Qur'ondan keyin islom dini haqidagi ikkinchi ishonchli yozma manba bo'lib qolmoqda. Nafaqat bizning yurtimiz, balki boshqa mamlakatlardan ham minglab, millionlab musulmonlar bu tabarruk zot tug'ilgan Buxorai sharifga borish va uning Samarqanddagi qabrini ziyorat qilishga intilishi bejiz emas, albatta. X asrda Samarqandlik mutafakkir, Imom

al-Hudal (Hidoyat yo‘lining imomi) deb shuhrat qozongan Abu Mansur Moturidiy tomonidan asos solingan moturidiya ta‘limoti butun islom olamida keng tarqalgan. Moturidiya ta‘limoti ilm egallash jarayonida bag‘rikenglik g‘oyasi asosida inson vql-zakovatining o‘rni va ahamiyatiga yuksak etibor qaratadi. Bu o‘z navbatida ushbu ta‘limotning keng ommalashuvida muhim o‘rin tutgan. Bunday g‘oyalarga bugungi kunda ham insoniyat kata ehtiyoj sezmoqda. Azaliy qadriyatlarimiz va axloqiy fazilatlarni o‘zida mujassam etgan muqaddas dinimizni asrash va qadrlash har birimizning sharafli burchimizdir. Islom haqiqatni anglash demakdir, u odamzotni ezga amallarni bajarishga undaydi, har birimizni yaxshilik va tinchlikka chorlaydi, haqiqiy inson bo‘lishni o‘rgatadi. O‘rganish uchun esa manbalar, bilimlar bisyor. O‘zida buyuk ma‘nolarni mujassam qilgan hadisi sharifdan, unda zikr etilgan ruknlardan kelib chiqadigan hikmatlar haqida jild-jild kitoblar yozilgan, ko‘plab va‘z-nasihatlari qilingan. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning Hadis va hayot nomli kitobida quyidagi ibratli iboralarni o‘qiymiz: Alloh taolo hakimdir. U Zot behikamat ish qilmaydi. Insoniyatga islomni qiyomat kunigacha ikki dunyosaodat yo‘lini ko‘rsatuvchi O‘zining oxirgi dini qilishi ham bir olam hikmatdir [3.12-b]. Bugungi kunda islomiy qadriyatlar asosida halollik, poklik, iymon butunligi, adolat tamoyillariga amal qilish dunyoviy taraqqiyot mezonlari bilan, xususan qonun ustuvorligi bilan hamohang ekanligi ayni haqiqatdir. Yoshlarning jamiyatdagi faolliklari tobora oshib borayotgan bugungi davrda ular erishayotgan ulkan yutuqlarni e‘tirof etgan holda, yanada faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish uchun tarixiy xotiraga ega bo‘lishlarini ta‘minlash, ma‘naviy mukammalilikni oshirish, diniy qadriyatlardan xabardor qilish bugungi kunning asosiy vazifasi desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Ziyraklik bilan yondashishni talab qiladigan bu masala, ko‘pmillatli davlatlar jumlasiga kiruvchi mamlakatimiz xalqlari uchun juda dolzarbdir. Sof diniy ta‘limotlarning mazmuni turli g‘arazli diniy oqimlarning maqsadlaridan farq qilishini ko‘rsatish, uning asl mohiyatini xalqqa, ayniqsa, yosh avlodga tushuntirish zaruriyati ijtimoiy fan olimlari, dinshunos, islomshunos va boshqa aloqador sohalarning mutaxassisleri zimmasiga katta

vazifalar yuklamoqda. Hali hech bir mamlakatda dinshunoslik fanini o'qitish borasida andoza qilib olish mumkin bo'lgan muayyan yondashuv shakllanmagan. Arab va musulmon mamlakatlarining uslubi ham, Yevropa yoki MDH davlatlarining mavqeyi ham bizning sharoit uchun nomaqbul ekani ajdodlarimiz qoldirgan an'anaga tayangan holda, zamonaviy texnologiya yutuqlaridan samarali foydalanish asosida o'zimizga xos va mos uslubiyatni ishlab chiqishni taqozo etadi. Bu bir tomondan o'quvchilarning vijdon erkinligi bilan bog'liq huquqlarining buzilishi, ikkinchi tomondan, ko'pmillatlilik va ko'pkonfessiyalilik sharoitida boshqa din vakillari huquqlarining kamsitilishi, uchinchi, davlatning dunyoviy xarakterini yemirish sifatida baholanib, bir-biriga zid bo'lgan qarashlarning paydo bo'lishiga olib keldi [4.] Ko'rinib turibdiki, talaba yoshlarga din, uning mohiyati haqidagi bilimlarni qay yo'sinda va qanday shaklda berish nihoyatda nozik, ayni paytda murakkab masaladir. Shu sababli bugungi kunda dinlar haqida ma'lumot beruvchi fanlar bo'yicha yaratilayotgan darslik, o'quv qullanma, va o'quv adabiyotlari eng avvalo milliy istiqloq g'oyasiga hamohang bo'lishi lozim. Ayni vaqtda ular-dunyoviy xarakterda bo'lmog'i, umumbashariy qadriyatlar, demokratik prinsiplar ruhi bilan sug'orilgan bo'lishi, respublikamiz mustaqilligini mustahkamlashga xizmat qilishi, zamonamizga hamnafas bo'lmog'i;– dinshunoslik asoslarini o'qitish va o'rganish jarayonida chuqur ilmiylik, xolislik bosh yo'nalish bo'lishi;– dinni ateistik ruhda, qo'pol tarzda tanqid qilish yohud diniy vazxonlik qilish, bir dinni ikkinchi dindan ustun qo'yish – mutlaqo yo'l qo'yib bo'lmaydigan yondashuv deb qaralishi;– diniy bag'rikenglik (tolerantlik) tamoyillarini singdirish;– diniy ag'rikenglik – ijtimoiy hamkorlik, millatlararo totuvlik va jamiyat taraqqiyotini ta'minlash omili ekanini ta'kidlash;– insonning ma'naviy kamolotida dinning o'rnini e'tiborga olish;– diniy tizimlar bilan tanishish ko'proq O'zbekistan misolida olib borilishi maqsadga muvofiqligi kabi tamoyillarga asoslanishi kerak [5.68-b]. Milliy va diniy urf odatlarimiz, an'analarimizning har bir jihati to'g'ri talqin etilsa, to'g'ri tushuntirilsa yosh avlodning barkamol ulg'ayishiga erishish tamoyillaridan birini amalga oshirgan bo'lamiz. Chunki, din, xususan, islom dini

tinchlik, do‘stlik, poklik, hurmat, sabr-toqat va boshqa islom odobidagi yuksak fazilatlarni targ‘ib etadi. Mustaqil diyorumizning 28 yil ichida bosib o‘tgan tarixiy davri mustabid tuzumning din afyundirll degan g‘oyalarini chippakka chiqardi, inson biror narsaga e‘tiqodsiz yashay olmasligi isbotlandi. Shuningdek, xalqimizga dinni niqob qilib olgan reaksiyon boshqa diniy ekstremistik, terroristik guruhlar olam kezib yurar ekan, doimo ogoh bo‘lish kerakligini ko‘rsatib berdi. Ma‘naviy-ma‘rifiy va tarbiyaviy vositalardan bo‘lgan dinshunoslik saboqlari, tushunchalari orqali milliy g‘oya va mafkuramizni farzandlarimiz ongiga singdirsak, ularni turli aqidaparast guruhlarga kirib qolishining oldini olishdek maqsadimizga erishamiz. Aynan diniy va dunyoviy ta‘lim - bashariyat farovonligining asosiy omillaridan hisoblanadi. Insonlarni ezgulikka da‘vat etadigan, saxovatli, sabr-qanoatli bo‘lishga undaydigan ma‘rifat esa, har qachongidan ham muhimdir. Xozirgi kunda O‘zbekistonda 18 yoshga to‘lmagan yoshlar 12 million nafardan ziyodni tashkil etadi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki talaba yoshlarni milliy qadriyatlarimiz-urf odatlarimiz tug‘risida bilimlarini oshirish qolaversa yoshlarni ongiga maktab yoshidan sindirish maqsadga mofiq bo‘ladi. Shu sababli bugungi kunda dinlar haqida ma‘lumot beruvchi fanlar bo‘yicha yaratilayotgan darslik, o‘quv qullanma, va o‘quv adabiyotlari eng avvalo milliy istiqlol g‘oyasiga hamohang bo‘lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. T: O‘zbekiston 2018. 29- bet.
2. Islom ziyosi o‘zbeqim siymosida. T.: Toshkent islom universiteti. 2001.
3. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Hadis va hayot. T:, Hilol nashrl 2018. 12-bet.
4. Antonova L. Мы не можем пустить изучение православия на самотьок. Gazeta "Izvestiya " 23 iyulya, 2002 g.
5. Husnidinov Z. O‘zbekistonda dinshunoslik islomshunoslik fanining istiqbollari. // "Sharq mash‘ali" jurnali. 2001. №34, B. 68.

6.Sh.M.Mirziyoyev. -Bilimli avlod – buyuk kelajakning, tadbirkor xalq farovon hayotning, do‘stona hamkorlik esa taraqqiyotning kafolatidir. Xalq so‘zil, 2018 yil 8 dekabr. 253-son.

7. Kurbanovna, S. D., & Mustafakulovich, K. S. (2022). The Role of Aesthetic Culture in Educational Processes. Open Access Repository, 8(04), 208-210.

8. Kurbanovna, S. D. (2023). GO‘ZALIK VA ULUGVORLIK KATEGORIYALARINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(10), 96-98.